A6 TALITA KUM! (Mark. 5:41) Tyttö, nouse!

(päivitelty 19.9.2023)

A ARAMEA https://gen.fi/a.html
A6 SANAN SELITYS https://gen.fi/a6.html
A6 Talita kum! (Mark. 5:41) Tyttö, nouse!
https://gen.fi/a6-talita-kum.html

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

0. Tallenne ja dokumentteja
1. Johdanto
2. Teksti (Mark. 5:35–43)
3. Talita
4. Kum

0. TALLENNE

Aramean aarre 1, Talita kum! 4.2.2018 (0.19)
AC-tallenne: https://gen.adobeconnect.com/pbnwqx8kv03r/
Youtube-video: https://youtu.be/MBhZ0WaxaiQ
Tekstitiedostot: https://gen.fi/a2-aramean-kieli.html
https://gen.fi/a6-talita-kum.html

INFO Suomalaisten raamatunkäännösten lyhenteet
https://gen.fi/info-l-suomalaiset-raamatunkaannokset.html
A2 Aramea kreikankielisessä UT:ssa
https://gen.fi/a2-aramea-utssa.html

Häkkinen, Kaisa: Nykysuomen etymologinen sanakirja. Sanoma Pro 2004
Jennings, William: Lexicon to the Syriac New Testament.
LWM Publications [1926] 2011 (LWM)
Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.
Finn Lectura 2010 (MLH)
New Covenant Aramaic Peshitta Text with Hebrew Translation.
The Bible Society in Israel 1986/2005 (BSI)
New Testament in the Original Greek by Ivan Panin.
Book Society of Canada 1934 (kopioi selaimeesi alla olevan linkin osoite)
https://www.scribd.com/document/644433/Ivan-Panin-The-New-Testament-in-the-Original-Greek
uusi painos: Numeric Greek New Testament. Ed. Mark Vedder 2017/2019
Sokoloff, Michael: A Dictionary of Jewish Babylonian Aramaic
of the Talmudic and Geonic Periods. Bar-Ilan University Press 2002
Sokoloff, Michael: A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic of the Byzantine
Period. 3rd Revised and Expanded Ed. Bar-Ilan University Press 2017

1. JOHDANTO

UT:ssa kerrotaan kolmesta ihmisestä, jotka Jeesus herätti kuolleista. Yksi heistä oli Jeesuksen kotikaupungin Kapernaumin synagogan esimiehen Jairoksen 12-vuotias tytär. Markuksen evankeliumiin (Mark05_41) on talletettu Herramme arameankieliset sanat, joilla hän herätti tytön: "Talita kuum!" Näihin sanoihin on profeetallisesti kätketty myös Herramme oma risti ja ylösnousemus.

2. TEKSTI (Mark. 5:35–43)

35. Kuin hän vielä puhui, tulivat muutamat synagogan päämieheltä, jotka sanoivat: sinun tyttäres on kuollut: mitäs silleen Mestaria vaivaat?
36. Mutta Jesus kohta kuultuansa sen sanan sanottavan, sanoi synagogan päämiehelle: älä pelkää, ainoastaan usko.
37. Ja ei hän sallinut kenenkään itsiänsä seurata, vaan Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen, Jakobin veljen.
38. Ja hän tuli synagogan päämiehen huoneeseen, ja näki pauhinan ja ne, jotka itkivät ja porasivat paljon.
39. Ja hän meni sisälle, ja sanoi heille: mitä te pauhaatte ja itkette? Lapsi ei ole kuollut, vaan makaa.
40. Ja he nauroivat häntä. Mutta kuin hän oli kaikki ajanut ulos, otti hän lapsen isän ja äidin kanssansa ja ne, jotka hänen kanssansa olivat, ja meni sisälle, missä lapsi makasi,
41. Ja tarttui lapsen käteen ja sanoi hänelle: talita kumi, se on sanottu: piikainen, (sinulle minä sanon), nouse ylös.
42. Ja kohta piika nousi ja kävi; sillä hän oli kahdentoistakymmenen ajastaikainen. Ja he hämmästyivät suurella hämmästyksellä.
43. Ja hän haasti heitä kovin, ettei kenkään sitä saisi tietää, ja hän käski antaa hänelle syötävää. (BIB)

35. Hänen vielä puhuessaan tultiin synagoogan esimiehen kotoa sanomaan: "Tyttäresi kuoli; miksi enää opettajaa vaivaat?"
36. Mutta Jeesus ei ottanut kuullakseen, mitä puhuttiin, vaan sanoi synagoogan esimiehelle: "Älä pelkää, usko ainoastaan".
37. Ja hän ei sallinut kenenkään muun seurata mukanansa kuin Pietarin ja Jaakobin ja Johanneksen, Jaakobin veljen.
38. Ja he tulivat synagoogan esimiehen taloon; ja hän näki hälisevän joukon ja ääneensä itkeviä ja vaikeroivia.
39. Ja käydessään sisään hän sanoi heille: "Mitä te hälisette ja itkette? Lapsi ei ole kuollut, vaan nukkuu."
40. Niin he nauroivat häntä. Mutta hän ajoi kaikki ulos ja otti mukaansa lapsen isän ja äidin sekä ne, jotka olivat hänen kanssaan, ja meni sisälle sinne, missä lapsi makasi.

41. Ja hän tarttui lapsen käteen ja sanoi hänelle: "Talita kuum!" Se on käännettynä: Tyttö, minä sanon sinulle, nouse.
42. Ja heti tyttö nousi ja käveli. Sillä hän oli kaksitoistavuotias. Ja he joutuivat suuren hämmästyksen valtaan.
43. Ja hän kielsi ankarasti heitä antamasta kenellekään tietoa tästä ja käski antaa tytölle syötävää. (KR)

35. Jeesuksen vielä puhuessa tuotiin synagogan esimiehelle kotoa sana: "Tyttäresi kuoli jo, miksi enää vaivaisit opettajaa."
36. Tämän kuultuaan Jeesus sanoi esimiehelle: "Älä pelkää, vaan usko."
37. Hän ei antanut kenenkään muun tulla mukaansa kuin Pietarin ja Jaakobin sekä Johanneksen, Jaakobin veljen.
38. He tulivat synagogan esimiehen kotiin, ja Jeesus näki hälisevän väenpaljouden ja kuuli ihmisten itkevän ja valittavan suureen ääneen.
39. Hän meni sisään ja sanoi: "Miksi te noin hälisette ja itkette? Ei lapsi ole kuollut, hän nukkuu."
40. Jeesukselle naurettiin. Mutta hän ajoi kaikki ulos, otti mukaansa lapsen isän ja äidin sekä seuralaisensa ja meni huoneeseen, jossa lapsi oli.
41. Hän otti lasta kädestä ja sanoi hänelle: "Talita kuum!"
42. Heti tyttö nousi ja käveli; hän oli kaksitoistavuotias. Kaikki olivat hämmästyksestä suunniltaan.
43. Jeesus kielsi ankarasti heitä kertomasta tästä kenellekään. Tytölle hän käski antaa syötävää. (UKR)

Ταλιθά, κοῦμ Talitha kuum

- monissa käsikirjoituksissa Ταλιθα κουμι Talitha kuumi

- syyr. (Peshitta) t^{e}líta kum [t^{e}lita kumi]

טלִיתָא קוּמי טליתא קומי

3. TALITA

Talita- eli tyttö-sana on määräinen feminiinimuoto sekä poikalasta että karitsaa tarkoittavasta maskuliinisanasta "talja" (määr. muoto). Suomeksi aramean talja-sana on helppo muistaa: Jeesus on synnit peittävä uhrikaritsan "talja", johon saamme kääriytyä (1Moos03_21). Suomen kielen karvapeitteisenä nyljetyn eläimen nahkaa tarkoittavan talja-sanan etymologia on tuntematon: niinpä allekirjoittanut ehdottaa, että se tullut heprean/aramean karitsa-sanasta.

טַלְיָא \ טַלְיָה

JPA/JBA talja mask. [a-segol.] st. det. nuori poika, lapsi, karitsa,
young boy, child, lamb

טְלֵי

t^{e}lei yks. st. abs.

טְלָאֵי

t^{e}laei mon. st. abs./constr.

טַלְיְתָא \ טַלְייְתָא \ טַלְיְתָה

JPA/JBA taljeta {talita} fem. st. det. nuori tyttö

טַלְיָה \ טַלְיָא \ טַלְיָיה

talja yks. st. abs.

טלִיתָא

syyr. t^{e}lita fem. (20x, LWM0978) nuori tyttö, young girl

טַלְיָא

talja mask. (~50x, LWM0976) nuori poika, nuori mies,
young boy, young man

טלֵא

t^{e}le mask. st. abs.

Aramean lasta ja karitsaa tarkoittavan talja-sanan taustalla on heprean sanajuuri tala (tet–lamed–he), olla heikko.

BH √טלה tala j. olla heikko

טָלֶה טלה

BH tale mask. (3x) karitsa, "heikko"

Sananmukaisesti aramean lapsi- eli karitsa-sana tarkoittaa siis "heikko", mikä onkin helposti ymmärrettävä. Uhriksi annettava Karitsa on yksi Herramme

nimistä; hänen, joka tuli meidän puolestamme heikoksi ja vuodatti kärsien oman viattoman verensä meidän puolestamme.

> 29. Seuraavana päivänä [Johannes] näki Jeesuksen tulevan luoksensa ja sanoi: "Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!" (Joh01_29)

> 5. Olkoon teillä se mieli, joka myös Kristuksella Jeesuksella oli,
> 6. joka ei, vaikka hänellä olikin Jumalan muoto, katsonut saaliiksensa olla Jumalan kaltainen,
> 7. vaan tyhjensi itsensä ja otti orjan muodon, tuli ihmisten kaltaiseksi, ja hänet havaittiin olemukseltaan sellaiseksi kuin ihminen;
> 8. hän nöyryytti itsensä ja oli kuuliainen kuolemaan asti, hamaan ristin kuolemaan asti. (Fil. 2:5–8, Fil02)

> 32. Se kirjoitus, jota hän luki, oli tämä: "Niin kuin lammas hänet viedään teuraaksi; ja niin kuin karitsa on ääneti keritsijänsä edessä, niin ei hänkään suutansa avaa.
> 33. Hänen alentumisensa kautta hänen tuomionsa otetaan pois. Kuka kertoo hänen syntyperänsä? Sillä hänen elämänsä otetaan pois maan päältä." (Ap. t. 8:32–33, Apt08)

4. KUM

קוּמִי

kum [kumi]

peal imperat. yks. 2. fem. nouse!

A4 Aramean verbivartalot
https://gen.fi/a4-verbivartalot.html

BH קוּם kum (629x) nousta pystyyn (istumasta, makuulta, kuolleista) (verbi)

serkkuj. √ימה jama (0/) nousta hohtavan kirkkaana

יוֹם

mask. päivä, "hohtavan kirkkaana nouseva"

serkkuj. √כון kun j. olla pystyssä, kunnossa, järjestyksessä

כֵּן

adv. niin, siten, NH kyllä

BA קוּם kum (35x) nousta pystyyn (verbi)

syyr. (Peshitta) קוּם kum (~500x, LWM2168) seisoa, nousta pystyyn, nousta, nousta kuolleista, to stand, get up, rise, rise from death (verbi)

Hepreassa ja klassisessa arameassa yksikön toisen persoonan feminiinisessä käskymuodossa on lopussa i-pääte. Myöhemmissä aramean kielen vaiheissa painottomat vokaalipäätteet alkoivat kuitenkin mykistyä. Näin on tapahtunut myös Jeesuksen puhumassa läntisen juutalaisaramean galilealaisessa murteessa.

Kum-sana tarkoittaa sekä unesta että kuolemasta ylösnousemista. Syvimmältään arameankieliset sanat "Talita, kum!" saarnaavat ristillä kuollutta eli heikoksi meidän puolestamme tullutta Jumalan Karitsaa, joka katkaisi kuoleman kahleet ja mursi haudan muurin riemullisella ylösnousemuksellaan.